

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๕/๒๕๖๔

วันที่ ๒๒ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่
หรือไม่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้
ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครอง
ตามรัฐธรรมนูญ ครอบคลุมถึงการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตราย
ต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือ
เสรีภาพของบุคคลอื่น” วรรคสอง บัญญัติว่า “สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมาย
บัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกฎหมายนั้น
ขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ”
วรรคสาม บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ
สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” วรรคสี่
บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิด

อาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัด สิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” วรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง” มาตรา ๒๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การ เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้”

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือมีการโต้แย้งแต่ไม่มีเหตุแห่งการโต้แย้ง โดยขัดแย้ง ศาลจะมีคำสั่งให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ แต่หากมีการโต้แย้ง พยานหลักฐานใดหรือเมื่อศาลเห็นเอง ให้ศาลดำเนินการสืบพยานหลักฐานนั้น โดยกำหนด วันนัดสืบพยานและแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน” และมาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์ มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง และอาจสืบพยานเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ ตามที่เห็นสมควร”

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ตราขึ้นสำหรับใช้ในการดำเนินวิธีพิจารณาคดีของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและคดีความ ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม เนื่องจากการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและ

เป็นอันตรายต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จำนวนมาก หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน ในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ของประชาชน โดยคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบนั้นเป็นไปตามนิยามในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาทิ คดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หรือความผิดอื่นอันเนื่องมาจากการประพฤติมิชอบ หรือความผิดฐานฟอกเงิน คดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ กฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ หรือกฎหมายอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ คดีอาญาที่ฟ้องให้ลงโทษบุคคลที่เกี่ยวกับการเรียก รับ หรือการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด หรือใช้อิทธิพลเพื่อบุญหรือข่มขืนใจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่น คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินและเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ คดีที่ร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร้ายรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ จะเห็นได้ว่า คดีที่อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบล้วนเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนกระทำการทุจริตในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนเอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยมิชอบ ซึ่งอาจส่งผลเสียหายอย่างยิ่งต่อรัฐและระบบราชการ ตลอดจนงบประมาณของแผ่นดินอันอาจจะกระทบต่อเสถียรภาพหรือความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจของรัฐ

สำหรับข้อโต้แย้งที่ว่า การที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง บัญญัติให้จำเลยมีหน้าที่โต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ที่เสนอต่อศาลในวันตรวจพยานหลักฐานและหากจำเลยไม่โต้แย้ง หรือโต้แย้งแล้วแต่เหตุแห่งการโต้แย้งไม่ชัดเจนจึงให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ เป็นการกำหนดให้พยานหลักฐานของโจทก์เสนอมาในชั้นตรวจพยานหลักฐานมีคุณค่าเสมือนคำรับของจำเลย แม้จำเลยจะได้ปฏิเสธพยานหลักฐานนั้นแล้วก็ตาม ผลของมาตราดังกล่าวเป็นการบีบบังคับให้จำเลยต้องให้การโดยต้องแถลงรายละเอียดแห่งการปฏิเสธโดยชัดเจน ทั้งที่เป็นหน้าที่ของโจทก์ในการเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์

ความผิดของจำเลย มีใช้หน้าที่ของจำเลยในการโต้แย้งพยานหลักฐานที่โจทก์เสนอ บทบัญญัติดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ เห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบให้ใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้และข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติ และข้อบังคับดังกล่าวให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้” การที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ใช้วิธีพิจารณาความแบบระบบไต่สวน ซึ่งเป็นระบบที่กำหนดให้ศาลเข้ามามีบทบาทในกระบวนการพิจารณาคดี กล่าวคือศาลมีอำนาจในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานทุกประเภทได้เอง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด พยานหลักฐานทุกประเภทจึงถือเป็นพยานหลักฐานของศาล คู่ความมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการเสนอต่อศาลว่ามีพยานหลักฐานประเภทใดบ้างที่จะพิสูจน์ความจริงที่เกิดขึ้นในคดี หรือสนับสนุนข้ออ้างของตน กรณีนี้จึงไม่มีคู่ความฝ่ายใดมีภาระในการพิสูจน์ แต่ศาลจะเป็นผู้มีหน้าที่ในการไต่สวนพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ซึ่งแตกต่างจากวิธีพิจารณาความอาญาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้วิธีพิจารณาความแบบระบบกล่าวหาที่ศาลจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้ขาดตัดสิน โดยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่คู่ความทั้งสองฝ่ายนำเสนอ หลังจากทั้งคู่ความดำเนินกระบวนการสืบพยานเสร็จสิ้นแล้ว ศาลไม่มีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานได้ด้วยตนเอง แต่จะผูกพันกับพยานหลักฐานที่คู่ความทั้งสองฝ่ายเสนอ ภาระการพิสูจน์จึงตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างข้อเท็จจริงตามหลัก “ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น” ดังที่ปรากฏในมาตรา ๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ยังได้บัญญัติให้คู่ความสามารถนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลไต่สวนค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีได้อย่างกว้างขวาง โดยบัญญัติว่า “คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล หรือหลักฐานอื่น ซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเอง หรือของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้” บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงสิทธิของคู่ความทั้งสองฝ่าย กล่าวคือสิทธิในการนำเสนอพยานหลักฐาน

ทุกประเภทเพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตน และสิทธิในการขอตรวจสอบและโต้แย้งพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้คู่ความสามารถใช้สิทธิได้ในวันตรวจพยาน โดยมาตรา ๒๑ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันตรวจพยานไว้ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องมาจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้นเอง หลังจากนั้นให้คู่ความแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างถึง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือมีการโต้แย้งแต่ไม่มีเหตุแห่งการโต้แย้งโดยชัดแจ้ง ศาลจะมีคำสั่งให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ แต่หากมีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือเมื่อศาลเห็นเอง ให้ศาลดำเนินการสืบพยานหลักฐานนั้น โดยกำหนดวันนัดสืบพยานและแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน” จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้คู่ความได้แสดงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของตนที่จะเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบและมีสิทธิในการโต้แย้งพยานหลักฐานที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่เสนอต่อศาลด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายมีสิทธิสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยมีหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติไว้ ๒ ประการ คือ ประการแรก กรณีที่มีการโต้แย้งพยานหลักฐาน ศาลก็จะดำเนินการสืบพยานนั้นต่อไป ประการที่สอง กรณีที่ไม่มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือมีการโต้แย้งแต่ไม่ได้แสดงเหตุแห่งการโต้แย้งไว้อย่างชัดแจ้ง ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ กล่าวคือเป็นดุลพินิจของศาล โดยเป็นการตรวจสอบและโต้แย้งถึงความถูกต้องแท้จริง และความมีอยู่ของพยานเอกสารหรือพยานวัตถุประเภทนั้น ซึ่งอยู่ในกระบวนการขึ้นตรวจพยานหลักฐานของศาลก่อนที่จะนำพยานหลักฐานทั้งหลายเข้าสู่สำนวนความ เมื่อได้เปิดโอกาสให้คู่ความทั้งสองฝ่ายตรวจสอบพยานหลักฐานเรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นศาลจะนำเอาพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าสู่สำนวนความเพื่อใช้ดุลพินิจพิจารณาประกอบพยานหลักฐานอื่นว่ามีน้ำหนักเพียงพอที่จะพิพากษาลงโทษจำเลยตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ ขณะเดียวกันหากจำเลยมิได้โต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ ก็ไม่ใช่กรณีที่ศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานนั้นโดยไม่พิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอื่นประกอบแต่อย่างใด ทั้งนี้ หากศาลเห็นสมควรจะให้มีการสืบพยานหลักฐานนั้นก็ได้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ใช่กรณีเป็นการกำหนดให้พยานหลักฐานของโจทก์ที่เสนอมาในชั้นตรวจพยานหลักฐานมีคุณค่าเสมือนคำรับของจำเลย จำเลยยังคงมีสิทธิที่จะคัดค้านหรือไม่คัดค้าน

พยานหลักฐานนั้นก็ไม่ได้ ไม่ใช่บทบังคับให้จำเลยต้องโต้แย้งพยานหลักฐานที่โจทก์เสนอทุกชนิดแต่อย่างใด ประกอบกับการที่กฎหมายเปิดโอกาสให้จำเลยโต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ได้นั้น มิได้เป็นการผลกระทบระ ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้แก่จำเลยแต่อย่างใด จำเลยยังคงมีสิทธิในการเสนอพยานหลักฐานทุกประเภท เข้าสู่สำนวนเพื่อให้ศาลพิจารณาพยานหลักฐานของตนตามสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ไม่เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางศาลเพื่อต่อสู้คดี ไม่ขัดหรือแย้ง ต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และไม่กระทบ ต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แต่อย่างใด รวมถึงมิได้เป็นบทบัญญัติที่บังคับให้บุคคลที่ถูกฟ้องหรือดำเนิน คดีอาญาให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองแต่อย่างใด พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่

ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่

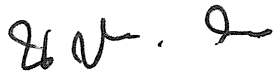
พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้ได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม กระบวนการเริ่มต้น ฟ้องคดีทุจริตและประพฤติมิชอบสามารถเริ่มต้นการฟ้องคดีได้ โดยกรณีและผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง หรือกรณีที่ย้ายการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นโจทก์ฟ้องคดี ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ ที่กฎหมายกำหนดให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการไต่สวน สอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ของเจ้าหน้าที่ของรัฐถือเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างหนึ่ง การที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในคดีที่ย้ายการสูงสุด พนักงาน อัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงาน และสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์ มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง และอาจสืบพยานเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร” เห็นว่า รายงาน และสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนที่มีอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ เป็นรายงานและสำนวนที่ได้ผ่านการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานมาแล้วขั้นหนึ่งก่อนที่จะฟ้องผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยต่อศาล ซึ่งถือเป็นกลไก

พิเศษที่กฎหมายบัญญัติขึ้นให้ต่างจากคดีอาญาทั่วไปเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย เนื่องจากการกระทำความผิดในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีความซับซ้อนและเป็นการกระทำ ในลักษณะร่วมกันกระทำความผิดเป็นกระบวนการ

สำหรับข้อโต้แย้งที่ว่า การกำหนดให้ศาลใช้รายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวน การไต่สวนของโจทก์มาเป็นหลักในการพิจารณา ทำให้หน้าที่ในการนำเสนอพยานหลักฐานของโจทก์ เป็นการสืบพยานในตัว และส่งผลให้จำเลยถูกปฏิบัติอย่างผู้ที่ได้กระทำความผิดแล้ว เป็นการบัญญัติ กฎหมายที่เกินเลยจนกระทบรากฐานของความยุติธรรมอย่างรุนแรง เห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา ๒๒ เป็นเพียงการบัญญัติให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์ มาเป็นหลักในการแสวงหาข้อเท็จจริงเท่านั้น ไม่ใช่บทบัญญัติที่บังคับให้ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงและ พยานหลักฐานเป็นที่ยุติตามที่ปรากฏในรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนของโจทก์ แต่อย่างใด ศาลยังคงมีดุลพินิจในการวินิจฉัยชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานในประเด็นแห่งคดีตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ ที่ว่าให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน ทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น โดยศาลมีอำนาจในการไต่สวนหาข้อเท็จจริง สืบพยานเพิ่มเติม เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง จากหน่วยงานหรือบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. หน่วยงานหรือบุคคลใดตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง หากศาลเห็นว่าพยานหลักฐานที่ปรากฏในรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวน ของโจทก์ยังรับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยกระทำความผิดจริง โจทก์ยังมีภาระการพิสูจน์ ให้ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมีสิทธิในการต่อสู้คดี เสนอพยานหลักฐานทุกประเภท และโต้แย้งพยานหลักฐานของคู่ความอีกอีกฝ่ายได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ที่กำหนดให้ในคดี ที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นหลัก ในการแสวงหาความจริงนั้น มิได้เป็นบทบัญญัติที่ส่งผลให้จำเลยถูกปฏิบัติอย่างผู้ที่ได้กระทำความผิดแล้ว ไม่ขัดต่อหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด จำเลย ยังคงสามารถต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้ตามกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง และบทบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

แก่บุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่มุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ แต่อย่างใด ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ